

Tas Latweeschu draugs.

1838. 21 Awril.

16ta lappa.

Tauna sinna.

• Is Leelwahrdes draudses, Wid semmê. Pagahjuschâ festdeenâ Deewa meerâ irr aismidsis muhsu mihtajs un zeenigajs wezzakajs mahzitaje, basnizas-teefas rahts Dionysius Gottfried Croon, 60 gaddus wezzumâ.— "Slawejam tawu wahrdu, af Deews, ka tu winna ilgu wahrgschanu schehtligi pabeidsis un winna dwehfeli eenehmis tawâs debbefis, bet itt ihpafchi par to, ka tu winnu mums par tahdu labbu un ustizamu dwehfeles gannu bija demis. Ar pateizibas affarahm mehš wehl saweem behrnu-behrneem pahr winnu stahstifim, tawus swehtus wahrdu eegahdadami, kas fakka tã: Peeminneet juhfu wadditajus, kas jums to Deewa wahrdu irr runnajuschî; usluhfojeet winnu dsihwofchanas gallu, un dsenneetees winnu tizzibai pakkat.— Utmaksã, af Rungs, winna dwehfeli tur muhschibã, ko winsch tẽ pehz sawas arsihchanas un sawa spehka lauschu dwehfelem par labbu puhlejahs."— Ak kã lohti winsch arri Latweeschus irr mihslojis, drihs lihds pat mierschanas stundai winneem par labbu sinnas un mahzibas farakstidams. Daschi no winna jaukeem un derrigeem raksteem arri atrohnahs schinnis lappãs, bet wisswairak dauds taunis grahmatinãs, kam wirsrafsts: "Deewa wahrdu mihtotajeem."— Winna behres, kã teiz, nahkofschâ ohtrdeenã Leelwahrdes basnizã buhschoht.

• M e r e d s a m s F e h n i n f c h .

It tahlã tahlã semmê us rihta pussi dsihwoja tautina ar ihpafchu wallodu un sawadahm eeraschahm; bij lohti nemahzita, tad arri mahnu-tizziga, kas wehl elkus zeenijo un deeweekteem kalpoja. Tur zehlahs leela bahrschana, sihws strihdinsch, un tik ne kaufchana, waldischanas labbad, prohti: fursch pahr winneem buhs waldihet; un kad laudis ne warreja falihgt par kahdu labbu wihru no sawas paschas semmes un jilts, tad gallã tomehr us to palikke weenã prahã, kahdu sweschu few par waldneeku nemit un to zelt few par Fehninu. Wissi atradde par labbu, un us scho gohda ammatu ittin par derrigu weenu wihru no Israëta namna, ar wahrdu Abia. Tam bij wissur labba flawa; scho tad fauze un eezehle few par Fehninu. Bet tas bij ap to laiku, kad stiprais Affireru Fehninsch Salmanassar Israëta nammu bij sapohstijis un par wissu pasauli iskafijis.

Bet Abia labs, tizzigs un deewabihjigs zilweks, bij gauscham noffummis par to, ka tam bij waldihc pahr paganu laudim, kam brihnum' dauds elki bij, ko stahdija un zeenija gan ihpafchôs. meschinôs un birfês, gan us kalneem un pakalneem, tikpat arri us laufu kâ pilsfehtrâs; un wehl katram bij saws ihpats elka deeweelis sawâ nammâ, ko sauze par mahjas deewu. Kad nu tumfchi laudis ne gribbeja sawus elkus actahc, jehfchu Fehniensch us to deefin kâ skubbinaja un laudis mahzija, tad eedufmojahs Abia sawâ firdi ar leelahm dufmahm. Pat labban jau gribbeja ar warru un ar farra-spehku pawalstneekus atgreest no pohsta elka buhschanas, wiffus swehtus meschinus nozirst, un wiffas deeweetu bildes apgahst un isnihzinahc. Bet ta Kunga gars fazzija tâ us winnu: "Woi tu dohma, ka es ne spehtu schahs tautas leekus deewus isnihzinahc, ittin kâ tu dohma ar winneem darriht? Ko? un raug', comehr leeku sawu fauli wehl pahr teem spihdeht! — Abia, tâpat tew arridsan buhs ar winneem darriht!" —

Nu tad Fehniensch Abia teem arri lahwe walfas schinni leetâ, un waldija gudri un taisni; dohmaja sawâ prahc tâ: warr buht, ka mannam dehlam isdohfees, scho tautu atgreest no paganu buhschanas, kad patti buhs wairak mahzita un gudribâ peenehmufees; un tâ aigahje zitti gaddi. Bet kad winna mirschanas stundina tam flahc bij, faazijnaja Fehniensch Abia wiffus laufchu preekschneekus un augstus fungus pee sewis, un zaur scheem likke wiffai tautai fuddinahc, tâ fazzidams: "Raug', es mirstu, un nu mans dehs buhs juhfu Fehniensch. Wehl winnu ne effat redsejufchi, un winna waigu ne pasihsteet; bet winna waldifchanu labbi gan un ahri samanniseet no labbeem augteem. Tad klauseit winnam ar labbu prahc; mirstohc jums par to galwoju, ka winsch gudri, taisni un mihligi pahr jums waldihc!" —

Laudis swehredani peefohlija, ka jaunam Fehniem labprahc klauseis, un kad Abia bij nomirris, tad pateesi arri klauseja jaunam waldneekam, ko ne passinne, pareisi kâ peenahfahs un few pascheem par baggatu swehtibu. Ittin kâ labs tehws, tâ waldija jaunais Fehniensch, un wiffas pawehleschanas, kas isnahje no winna waldifchanas frefhla, bij gudras, taisnas un mihligas pawehleschanas. Miltam faulites gaischunnam un fildunam lihds, kas pahraemm wiffu paschu pasauli, tâpat arri isgahsehs ta nepasihstama jauna waldneeka schelastiba pahr wisseem eedfihwotajeem schahs walts un semmes, tâ ka wisseem ic labbi klahjahs; un fur ween kahdam usgahje kahds truhkums, woi kahdas behdas bij, tur arri mihla Fehniina paligs bij flahc. Prohteet, ka par to wisseem bij leels brihnums, un fazzija sawâ starpâ: "mehs winnu ne redsam, bet kâ tad winsch muhs reds? — Kâ wiffas leetas sinn un wiffur glahbi un palihds? Tam waijaga tikpat mihligam ic kâ gudram un spehzigam buht!" — Bet Fehniensch pats dshwoja ittin kluffi ween, kâ apflehpts no sawas pils-faines, un ne weens ne dabbuja winna waigu sfattihc ar azzim.

Tad nu arri laudis jo ar gaddeem jo mihloja sawu Fehniinu, bet arri ittin no firds mehleja winnu kahdu reis redseht; pehz to ilgojahs wiffi lihds ar leeku ilgofchanu un luhgfschanu, gribbedami winnu swehtihc, kad dabbutu sfattihc

un winnam pateift; un tee runnaja tà: "Zatschu irr paschi muhsu deewi mums preeksch azzim; warram tohs redseht, ir ar rohkahm aptaustiht, un wiffadi winneem kalpohr. Kam tad mums ne buhs sawa mihta Fehnina waigu redseht, kas mums wairak, ne fà tehws!" — Wehl zitti taifijahs kahdas bildes un feijas no winna, fà paschi schkifdami, un ikweens dohmaja un fazzija: "raug", tahds winsch isfkattahs, un tahdahm azzim tam wajjaga buht." — Gallà ne warreja wairs sawaldiht sawu firds ilgofchanu, un wiffa tauta fapulzejahs pee pils wahrteem, fleedse un luhdse weenà muttré: "Al Fehninsch! mihtais kungs un Fehninsch! ne leedsees ilgak, rahditees saweem pawalstneekem; jo gribbam un gribbam redseht sawu mihtu waigu! nahz' ahrà, luhdsams, nahz', lai meh's sawu tehwu dabbutjam redseht un pasiht!" —

Ar scheem wahrdeem atdarrijahs tee leeli augsti pils wahrtri; isnahze nu pats Fehninsch, bet gluschi bes kahda branguma un gresnuma, bes kahdahm spohschahm gohda sihmehm un waldneeku baggatibas, bet isgehrbts tikkai schà pat, fà arri zitti ar ikdeenas drehbehm, un fazzija us leelu tauschu pulku: "Zè nu esmu juhfu peekschà, es pats juhfu kungs un Fehninsch, fo gribbat labprahr redseht. Apfkatteet nu labbi, kahds esmu, lautini mihti, tad manni pasihseet us preekschu." — Tad usgawileja wifs tauschu spehks ar leelu preeku un fleegschanu; swehtija un usteize sawu mihtu Fehninu; bet par masu brihdi, kad tee winnam bij ihsti labbi azzis fkattijusch, tad wiffi ne warreja deesgan isbrihnotees un fazzija: "Pasihstam, pasihstam sawu waigu, nudeen jau senn pasihstam, un tew jau senn effam redsejusch!" — Kà tas warr buht? tas jau tas pats!" — Fehninsch jau daschkahrt un daudseif bij sawu pawalstneeku widdù bijis un stajajis, bet gluschi weens pats un bes kahda ahriga redsama waldneeka branguma, nu laudis tikkai ne bij winnu papreeksch pasinnusch, un to turreja par kahdu pils fullainu, woi par sweschu kahdu.

Bet nu mette Fehninsch ar rohku! tudal wiffi palikke fluss us weetas; un Fehninsch, sawu mutti atdarrijis, runnaja tà us leelu tauschu pulku: Nu juh's paschi manni redseet, fa es zilweks esmu, ittin fà juh's effat. Bet woi tad juh's dohmajeet, fa schahs mannas rohkas un kahjas, schahs mannas azzis un luhpas, kas tomehr mirstamas un nihzigas, lihds ar wiffu meesu, pah'r jums irr waldijuschas lihds schim? — Zeescham ne, to paschi prohteet! — Bet to, kas lihds schim juh's labbi irr waddijis un swehtijis un jums palihdsejis un preezinajis zaur manni un eeksch mannim, to ne redseet wifs, nei warrait to redseht, un ir es pats ne warru to fkattiht. Woi jel mahkat gudribu, taifnibu un mihlestitibu redseht ar meefas azzim? — Bet schahs jums bij it tuwu flahr jau daudseif, un prohti ikreis, kad es juhfu pulkà biju un juhfu widdù stajaju, jums tikkai ne sinnoht, zaur to, fà manni ne pasinnat. Taggad juh's manni gan redseet, kahds esmu un isfkattohs no gihmja, bet mannu firds buhschanu un labbus firds tikkumus juh's tikpat ir taggad ne redseet. Salkait nu paschi, woi tad leela manta irr maus augums un wiffa manna redsama meefa un kas ween peederr pee manna ahriga waigsta? Woi tas, kas pee mannim redsams, gan

spehji isdohmahc un isdarricht nered samas leetas jeb prahta augtus, kas zekahs no garra ween, un no dwehseles nahc? — Un wehl, lautini mihi! ir kas eeksch mannim irr, un no furrenes wiffi labbi padohmi un gudras, derringas dohmas nahc, kas jums par labbu, par preeku un fwehribu bija; tas, ihsti falkohc, arri ne irr mans, un man pascham ne peederr, bet peederr tam, kas manni zehlis un dewis jums par Fehnina un waldneeku; tad arri ne warru, nei gribbu par to leelitees un ar to gresnotees, ko es jums par labbu lihds schim esmu darrijis. Labbi, ka to paschi atschsteet un par to preezajeetees. Paldees jums par to; klausait man jo prohjam ar tahdu paschu labbu prahtu un tschaklibu, ka lihds schim, tad arr' us preekschu wehl ar mannim meerâ buhseet, un jums teescham labbi klahsees!“ —

Schohs wahrduš runnaja tas gudrs un augsti flawehts Fehninsch. Wifs lauschu pulks greesehs nu atpakkat us mahjam ar preeku, pateifdams un fwehtidams sawu mihtu waldneeku, ko nu bij dabujufchi ar azzim redseht. Bet mahjâs pahrnahkufchi, falause un nihzinaja paschi tahs bildes, tehluš un lihdsigas sihmes un seijas, ko sewim bij taisijufchees no sawa Fehnina, gan par to, ka ne bij lahgas pehz winna azzim un gihmi, bet wiffu wairak wehl tapehz, ka nu bij mahzijufchees un no pascha mihta Fehnina muttes bij dsirdejufchi, un ko nu paschi gan skaidri sapratte, prohti: ka wifs labbums, ko Fehninsch teem bij darrijis, ar sawu gudru, mihtigu un taisnu waldischanu, teem ne bij nahjis no winna redsamas nihzigas meefas, bet no winna augstas sapraschanas un gudribas un no winna mihtigas firds; ar wahrdu falkohc, no winna nered samas dwehseles jeb no eekschliga zilweka. — Un ko dohmajeet? un woi tizzeet? ne zil ilgi pehz tam, taudis arri sahze atmetst un paschi isnihzinaja ir sawus elkus un deeweklu bildes; zits pakkat zittu, par to, ka nu paschi no sewis skaidri atsinne un jo stipri nu tizzeja eeksch to weenu weenigu fwehtu un nered samu Deewu, kas irr raddijis debbes un semmi, un wifs, kas tur eekschâ irr. Gan ne peepeschi un us reis, bet pa mashtinam un ar laiku te nudeen notikke ta, ka lassam 2. Mohf. gr. 20, 2—4.: Es esmu tas Kungs, taws Deews, tew ne buhs zittus Deewus turreht preeksch mannim; tew ne buhs sew ne kahdu isgraisitu tehlu, neds kahdu lihdsibu darricht no ta, kas augscham debbes irr, neds no ta, kas appakschâ wirs semmes irr, neds no ta, kas uhdeni appaksch semmes irr.

Mahzees: Til ko aufeklis rahdahs, nakts tumšiba masumâ eet, — un til ko zilweks peenemmahs sapraschanâ un ihstâ gudribâ, kad winnu labbi mahja, tad arri mahni un paganu leeka tizžiba suhd no winna galwas, paschi no sewis.

R. S—j.

Wrihw drifkehc. No juhrmallas-gubernementu augstas waldischanas pusses:

Dr. C. E. Napierſky.